

DOZOR (21) *sb m*

Pierwsze o jasne, drugie prawdopodobnie pochylone (tak w niedozór); -or-.

sg *N* dozór (1). \diamond *G* dozoru (6). \diamond *A* dozór (5). \diamond *I* dozorem (5); -em (2), -(e)m (3). \diamond *L* dozorze (4); -e (1), -(e) (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Dozorowanie, nadzór, strzeżenie, pilnowanie, dogłądanie, kontrola, opieka; inspectio Cn (21) : SkarJedn 377; Za twym [Boże] dozorem wilgości doftáie Obfitéy ziemi KochPs 93; Trzebá wierfzá doźrzcé/ nápijác fię przy dozorze. KlonŻal E4; PudłFr 8.

dozor nad kim, nad czym (1): Bo nic fię niezda w Rzeczy póspolitey wolney być niesłufzniefzého/ iáko to/ że ieden ktokolwiek áż do fwey śmierci wolnie pánuie/ [...] nieboiác fię íam dozoru [inquisitionis] áni nád íobá áni nád íwym vrzędem. *ModrzBaz 44v.*

Zwroty: »mieć dozor [o czym]« (1): ModrzBaz 34 cf »pilny dozor«.

»w dozor poruczyć« (1): A roftropnym íobam [matka syna] w dozor poruczyłá. *KońakCath B.*

»dozorem stać« (1): W Wenećiey Kííżę zda fię że nic nie czyni/ [...] a przećie dozorem íego zwierzchnościá íego nád wízyftkiemi vrzędnikámi/ wízytko ítoi. *GórnRozm M4.*

»na dozor wziąć« (1): Stániíław Stárzechowfki [...] pífmá y kííęgi íego ná íwoy dozor y opiekę wíziął *SzarzRytJSzarz nlb 2.*

»dozor [czego] zlecić« (1): A ífz dálekość kráiu potrzebowałá: áby Papiéfz íwego miał w Grecyey namieftniká/ ktoremu by dozor kościołow wíchodnych zlećił *SkarŻyw 319.*

Wyrażenia: »dozor gospodarzow« (1): Bo y nie tylko íáméy pracéy pieczołowánia y dozoru goípodarzowégo potrzebuie [gospodarstwo rybne] *Strum A3.*

»dozor hetmański, hetmana« (1 : 1) : Co wízyftko ma bydź pod powinnym dozorem Hetmańfkim. *SarnStat 434; VotSzl E3.*

»krolewski dozor« (1): Krol/ y tedy/ y owedy/ okiem íwym doźrzcé/ [...] powinien/ [...] A w tym Krolewfkim dozorze/ y poniekat pracy/ naidzie íie on drugi żywot/ ktory actiuam vitam zowá *GórnDworz Gg8v.*

»dozor pański« = boska opieka (1): Zeby téż Amon wiedzíal/ íż nie íwą dzielnościá/ Ale dozorem Páńfkim bywał íławnym w boiu *ZawJeft 6.*

»pilny dozor« (2): O tych przeto/ y o ínfzych rzeczy przedawániau ábo kupowániau/ ma Vrząd pilny dozor [magistratus est providere] mieć *ModrzBaz 34, 37v.*

Zestawienie: »dozor domowy« = zarządzanie domem, gospodarowanie, dbałość o mienie (kalka gr. οἰκονομία) (3): Dozor Domowy *GostGosp 2 źp; Liít Trzeći. Dozoru Domowego GostGosp 42 źp; Czemu íie przyiáćiele y íludzy przypátruiác/ vprosíli áby [...] liítow álbo kart kilkáńáście Dozoru domowego nápiíác kazał GostGospSieb +3v.*

Szeregi: »baczenie i dozor« (1): Ná ty wízytki Vrząd ma pilne baczenie y dozor mieć [Hi omnes a magistratu inspiciendi sunt]/ żeby ludźi nieoízukawáli *ModrzBaz 37v.*

»dozor i groza« (1): tedy teź y oni wedłóg wíftáwy/ niechby koniecznie wízytko záraz pláćili: zá dozorem y grozá porzádneho Hetmańá *VotSzl E3.*

»dozor i opieka« (1): SzarzRytJSzarz nlb 2 cf »na dozor wziąć«.

»dozor, zwierzchność« (1): *GórnRozm* M4 cf »dozorem stać«.

a. *Przezorność, zapobiegliwość, ostrożność, rozwaga* (2) : Acz nie vchybi rzeká łwego toru/ Lecz tobie trzebá wielkiego dozoru/ Byś fię miárkował kędy lepiej płynąc/ Gdzie ráfę minąc. *KlonFlis* F4.

W połączeniu szeregowym (1): áby nie był [*dworzanin*] tákim proftakiem/ iáko ieden tu v dworu/ co pánu Grábi z Gorki [...] chce koniecznie być podobien więc go nie nálláduie w cnotach/ w godności/ w łprawie/ w czuyności/ w dozorze/ ále telko w mowieniu przez nos. *GórnDworz* E6v.

Synonimy: baczenie, dogłądanie, dopatrzenie, obaczenie, opieka, piecza, pieczołowanie, podstrzeganie, praca, staranie, wejźrzenie, zwierzchność; a. czujność.

Cf **NIEDOZOR**

KN